

Glad och vacker, god och mild såg man Kejsaren vid de middagar, han här gaf, än mera vid Parola-middagen i Juli 1863 och tillställningen i brunnsuset efter återkomsten från Tavastehus.

441 J. V. SNELLMAN – C. K. E. STJERNVALL-WALLEEN 1881

HUB, Diverse brev

10

Högvälborne Herr Baron.

Jag borde väl kanske bedja om ursäkt att jag med detta besvärar. Men den bön vore förställning och jag lemnar den derföre.

Tvärtom tager jag i anspråk friheten, att få tillskrifva Högvälborne Herr Baron en gång, förrän jag dör. Jag har redan länge uppskjutit härmed. Anledning har jag nu följande,

10 Längre har det plågat mig, att man här i landet icke känner, hvem som förnämligast medverkat till *allt* det goda, som mellan 62 och 67 kom oss till del. Men min hand har varit bunden såsom min tunga. Grefve Armfelts död gaf mig någon frihet, som jag begagnat, *om* anledning dertill bjöds.

30 Nu anser jag mig för fullkomligt *fri,* Gudi klagadt! sedan Alexander II så nesligt rycktes från jorden. Jag kan här icke undertrycka en privat sorg, nemligen deröfver att den *ädle* icke höll sig fläckfri till dödedag. Jag känner mycket väl, hvad de s. k. högt bildade om sådana saker säga. Men de hvarken göra historien eller skriva den; och folken i våra dagar vilja se rent familjelif äfven på thronen. *Han* skall nog ändå räknas bland jordens ädlaste monarker – men vördnaden är förspild. Händelsernas kedja är outgrundlig, men vördnaden förlamar äfven mördarens arm. I Guds hemliga råd följde nu den förfärliga frukten förseelsen i hälarne. Nedrigheten känner en lättnad af att se det upphöjda på jorden i någon punkt neddragas till dess egen nivå. Eller hvarifrån eljest det oförsonliga skenbara personliga hatet? (Men det var icke hat, utan en oväntad befrielse från återstående samvetskrupler. Men endast de, som läsa historien, tro på sådant skrock.

Men – hvile han i ro på sina ädla verk. Att med ett enda finger hafva fått bidraga till utförandet, är en ovärderlig lycka. Skatta, icke ringa, Herr Baron! att hafva varit af denna lycka delaktig.

40

Den anledning, att något härom för Finland antyda, hvarom jag ofvan talat, var en uppst i tidningen Morgonbladet (N:o 298 år 1880) af vår bekanta Meurman.

Jag förbigår här innehållet i öfrigt. Men den innehöll uppgifter, hvilka jag af flera orsaker ansåg böra rättas. Detta skedd i Morgonbladet 1881 N:o 21 och 25. Jag tager mig friheten sända alltsamman i korsband till Herr Baron.

50 Jag skref utan tilltånd Men jag ville icke begära sådant af fruktan att möta hinder. Beslöt att i stället skriva efteråt och det är detta beslut, som nu först kommit till utförande. Hvad helst må om saken kunna sägas, jag ville blott, att mitt tillgörande skulle framstå öppet och i rätt dager.

Jag skref före den förskräckliga katastrofen och derföre kan nu mycket synas vara onödig försiktighet, men som då var på sin plats.

Men Högvälborne, värdes icke tröttna, ty detta är icke allt. För att

vara korrt anhåller jag ödmjukast få anföra resten i ett par Bilagor, förblifvande med den allvarligaste Högaktning och tillgifvenhet

Högvälborne Herr Barons
ödmjukaste tjenare
Joh. Vilh. Snellman,

⟨Bilaga⟩

Våra styrande män.

10

Herr Baron har i tiden gjort så mycket för vårt land, att det är Herr Barons oafvisliga pligt att fortsätta.

Sedan två månader har jag väntat på, hvad nu förljudes, att landet befrias från sin odugliga högsta styresman. Hans Hans hufvudsats, att »folken äro barn som måste syras och ledas» hade kunnat vara endast löjlig hos en så absolut inskränkt ledare. Men tyvärr har han velat hafva ett ord med i laget och varit endast ett språkrör för sina kanslichefer. I Örn hade han en ytterst lättsinnig sådan – beklagligen äfven emot min förväntan; hvilket var ett dåligt vitsord för min människokänneedom. Med Lerche är det så ochså, och ingen vet rätt på hvilken qvist han sitter. Han var, enligt våra begrepp skamligt, invecklad i kassörens kassaplundring och hade bort afskedas, resp⟨ektive⟩ flyttas från allt slags chefskap, hvartill han gjort sig ovärdig.

20

Med hvarje Rysk generalguvernör hotar samma förhållande. Deras okunnighet om personer och saker här i landet tvingar dertill.

Den hädangågne Kejsaren ingaf sina generalguvernörer inbillningen att de representerade Hans person. Så äfven vår. Men landets lag vet intet härom. Endast då han sitter som ordförande i Senaten befaller han i Majestätets namn. Eljest är han endast en administrativ embetsman, underkastad,

30

Felet är, att han kan yttra sig utan vittnen. Det skulle hjälpas derigenom att han blefve ålagd yttra sig endast i Senaten.

Det inbillade Lieutenantskapet har gjort Rysslands styrelse till en orientalisk Satrapstyrelse. Här fulländas den genom Generalgufvernörens makt att till- och afsätta senatorer. Det är en verklig nesa, att sålunda hans Kanslidirektor är landets enväldsherre. Ingen i Senaten vågar yttra en mening, som är generalguvernören emot.

Det är svårt att bota detta onda. Möjligen kunde generalguvernören åläggas afgifva förslaget muntligen i närvaro af Ministerstatssekreteraren och en delegerad, från Komitén, båda med skyldighet att yttra sig. Förfarandet kunde tillämpas äfven på andra förtroende-embeten.

40

Fråga är att utvidga Senatens befogenhet. Utan skada elker⟨⟩ fara för landet kunde H⟨ans⟩ M⟨ajestät⟩ befrias från mycket skräp. Men – men, användandet af landets medel bör Hans Majestät behålla. Ty människan är svag och den allmännaste svagheten är penningssidan. Generalguvernören bör hafva röst i utgiftsfrågor, endast då han afstyrker. Ty han är van vid stora affärer och derföre hos oss en slösare. Dessutom kan han, såsom vår nuvarande, skänka senaten löneförhöjningar i säker förhoppning om återskänk – en skamlig praktik, som väckt allmän förbittring.

50

Den nya adjointen är en landsolycka. Han skall blifva satrapstyrelsens främjare, ty om något bättre kan icke hafva begrepp. Skada att Herr

Baron icke kunde använda Ehrström. Han är den hederligaste och samvetsgrannaste människa, har dertill kunskaper och godt omdöme. Sättet icke behagligt, men humant och artigt. På ett halft år skulle han under vistelse i Paris kommit till nödig praktik i Franskan, och lika långt förordnande till ett ryskt embetsverk eller t. ex. Presskomitén skulle fört, honom lika långt i Ryskan, hvori han redan borde hafva början.

Heder och ära äro våra ankaren. Men en rysk tehinovnik, äfven af quasi finsk börd förstår dem annorlunda än vi.